No 1783 **DE TIJD.** 183.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. De prijs is franco voor 3 maanden is ƒ 5,00; voor de ingezetenen der steden franco door het geheele Rijk ... Brieven, Gelden, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

DONDERDAG, 3 MAART.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen ƒ 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 2 Maart.

»Laat der kerkelijke en bijzondere liefdadigheid den toestand, waarin zij tot dus verre verkeerde; laat haar hare zelfstandigheid en hare onafhankelijkheid van den Staat; laat haar de vrijheid om wél te doen, opdat zij van die vrijheid gebruik make niet slechts om den nood der hulpbehoeventen te lenigen, maar ook om onbelemmerd steeds op nieuwe aan te wenden maatregelen, op nieuwe te openen hulpmiddelen bedacht te kunnen zijn ter te gemoet koming in de behoefte der armen en, bij gevolg, ter opbeuring der laagste volksklasse, of met andere woorden, ter bevordering des algemeenen maatschappelijken belangs!" Dus riep, dus weeklaagde de kerkelijke zoowel als de bijzondere liefdadigheid in Nederland, toen zij zich door de regering bedreigd zag met het eerst aangeboden wetsontwerp ter regeling van het armbestuur. En die klagten kwamen niet van een enkelen kant, kwamen niet van eene enkele kerkelijke of partikuliere liefdadigheidsinstelling en kwamen evenmin van eene enkele godsdienstige gezindheid: zij verhieven zich met gelijken nadruk van alle kanten door het gansche land. Is het niet merkwaardig, dat alle liefdadigheidsinstellingen, dat alle organen der publieke meening, niet welke zij én die met haar instemden, zich grovelijk vergist hebben — althans zoo men de memorie van toelichting tot het thans aanhangige wetsontwerp gelooven mag?

Ziehier wat wij dáár betreffende de gegrondheid van het boven herdacht weegeklaag lezen:

»De algemeene strekking van het vorig ontwerp, in de Memorie van Toelichting met zorg verklaard, heeft, blijkens het Verslag (1), bestrijders gevonden, die zich, in de eerste plaats, van de betrekking van het ontwerp tot den bestaanden toestand geene juiste rekenschap schijnen te hebben gegeven.

»Zij onderstellen dat het ontwerp ten doel heeft eene nieuwe orde van zaken te scheppen, en vooral de kerkelijke instellingen van weldadigheid aan tot nu toe ongekende wettelijke banden te leggen.

»Die onderstelling is eene dwaling.

»Wat doet het ontwerp? Het sluit zich aan hetgeen bestaat; het strekt om de thans verbindende verordeningen tot eenheid te brengen, *met aanvulling* [het woord is gardig gevonden!] van hetgeen wordt vereischt om de gelijke werking daarvan te verzekeren."

Wij herinneren ons niet in langen tijd verrassender woorden gelezen te hebben, dan deze uit de inleiding tot de memorie van toelichting. Hoe, duizenden en duizenden personen, die gewoon zijn op het terrein der liefdadigheid zich te bewegen; die bij ondervinding weten, welke heilzame vrijheid van beweging hun tot dus verre gelaten werd, en die toch scherpzinnig genoeg hebben om te kunnen onderscheiden, wat in het vorige wetsontwerp te lezen stond, — zij allen verklaren eenparig, dat dit wetsontwerp met eene totale omverwerping der bestaande toestanden dreigt; en [illegible] hun zeggen, dat hunne veronderstelling [illegible] is; dat door het ontwerp geene nieuwe orde van zaken geschapen wordt; dat het de instellingen van weldadigheid niet aan tot nu toe ongekende banden legt; dat het ontwerp zich sluit aan hetgeen bestaat! Waarlijk, men mag verbaasd staan over de stoutheid van het *démenti*, door de regering gegeven aan al wie in het vroeger wetsontwerp de grondslagen heeft gemeend te onderscheiden van eene geheel nieuwe regeling der armverzorging!

Had echter de regering het regt tot het geven van zulk een stout *démenti*? 't Mag betwijfeld, 't mag ontkend worden. Wat zij aanvoert, ter billijking van hare taal, is deels van eene zeer verdachte waarde, anderdeels niet ten harer voordeele, maar wel ter staving van de klagten van hare tegenstanders.

Ter billijking van hare meening, dat de wetsvoordragt geene nieuwe orde in het leven roept, verwijst de regering naar de wet van 15 Julij 1800, naar de publikatien der Staten van Friesland van 1755 en 1757, naar de Grondwetten van 1814 en 1815, naar de dienvolgens vastgestelde wetten van 1815, 1816, 1818 en 1824, naar artt. 947 en 1717 van het Burgerlijk Wetboek en, eindelijk, naar art. 195 der tegenwoordige Grondwet. Wij twijfelen of de daaraan ontleende argumenten wel bewijzen wat de regering bewijzen wil.

De wet van 1800 is nooit in toepassing gebragt. Zij berustte op de socialistische beginselen ter regeling der armenzorg, in de Konstitutie van 1798 gehuldigd (1). Daar die wet dus geen effekt gehad heeft — wat moet zij dan bewijzen ter gunste van den historischen grondslag, waarop het ontwerp van 1851 gezegd wordt te berusten? — Met de publikatien der staten van Friesland is het niet veel beter gesteld. Het is waar, dat zij ten uitvoer zijn gebragt; het is waar dat zij in meer dan één punt, te vele om hier te noemen, overeenkomen met het wetsontwerp in quæstie; doch welke is dan ook de staat van zaken in Friesland, met betrekking tot het armwezen? Dat in geene provincie meerdere konflikten ten aanzien van armverzorging plaats hebben dan in Friesland, en dat er de armentax, de zoozeer verafschuwde armentax, bijna als genaturalizeerd mag beschouwd worden! Zouden wij dan wel naijverig zijn op Friesland en wenschen moeten, dat over het gansche land van toepassing werd gemaakt een toestand, die, God dank, tot dus verre zich nog maar tot ééne provincie bepaalt? — Wat de Grondwetten van 1814 en 1815 betreft — geven zij aan den Staat het regt om eigendunkelijk eene regelende hand te slaan aan de kerkelijke en partikuliere liefdadigheids instellingen? Het is spoedig gezegd, maar altijd bestreden en altijd ontkend; omdat de in die Grondwetten der regering opgelegde »armenzorg" ver is van gelijk te staan met »armbestuur" en met hetgeen de tegenwoordige regering beoogt, met opperheerschappij namelijk over alle instellingen tot liefdadigheid. De regering beroept zich op de wetten van 1815, 1816, 1818 en 1824. Het bewijs is niet geleverd en kan niet geleverd worden, dat in die wetten, in uitvoering van de Grondwet van 1815, aan de regering opgedragen is het regt om zich met de zaken van alle liefdadigheidsinstellingen in te laten, of dat daarbij aan den Staat zou toegekend zijn iets van dat alles, wat het tegenwoordig wetsontwerp hem toekent. En al was er ook eene wet te eeniger tijd goedgestemd, waarbij aan de regering in eenig artikel meerdere inmenging in de kerkelijke of partikuliere liefdadigheid was vergund, dan de Grondwet van 1815 veroorlooft — wat zou dat zelfs bewijzen? Is er dan nooit meer eene wet tegen de bedoeling des Grondwetgevers goedgestemd geworden? Doch, en hier komt het voornamelijk op aan, is ooit zóódanige wettelijke bepaling ten uitvoer gelegd, die een toestand in 't leven bragt, als welken het tegenwoordig wetsontwerp ons toedenkt? — [illegible] Bij gebrek van [illegible] met kinderachtige! Wat zeggen die artikelen? Dat liefdadige instellingen, enz. geene legaten mogen aannemen dan met goedvinden des Konings! En daaruit zou moeten volgen, dat de regering het regt heeft het gansche armbestuur aan zich te onderwerpen! Dat zou moeten volgen uit dit historiesch antecedent! — Wat onze tegenwoordige Grondwet betreft — 't is onaangenaam daar telkens op terug te moeten komen; doch wie na al hetgeen over de geschiedenis der wording van haar 195ste art. geschreven is, nog gelooven kan, dat de regering de bevoegdheid zou hebben zich met de regeling van het armbestuur in den ruimsten zin bezig te houden — wij durven zeggen dat hij voor teregtwijzende taal zijne ooren wil gesloten houden en wanhopen hem van zijne onverklaarbare opvatting af te brengen.

De door de regering aangevoerde en tot dusverre herdachte argumenten bewijzen derhalve niet, dat de voorgestelde regeling van het armbestuur zich aan het bestaande aansluit. Doch nog andere argumenten schenkt ons de regering, die regtstreeks tegen hare bedoeling gaan en die juist bewijzen dat zij eene nieuwe orde van zaken scheppen wil. Aldus zegt zij blz. 5 der toelichtende memorie:

»Ziet men de wet in, dan ziet men zoo wel de oprigting dier instellingen als hare autonomie vrijgelaten.

»De voorschriften betreffen:

»kennisneming van het burgerlijk gezag;

»regels van beheer, als die welke aan den voogd zijn voorgeschreven, tot behoud der goederen;

»goedkeuring der begrooting en rekening van hen, welke daaraan op een bijzonderen grond zijn onderworpen.

»regeling van armlastigheid, maar zonder eenigen dwang voor het bestuur, dat de wet als geroepen tot ondersteuning erkent.

»Ten aanzien der wijze van ondersteuning, geeft de wet één voorschrift, dat elk zal toejuichen (art 53); maar welks opvolging insgelijks van de plaatselijke omstandigheden en middelen, ter beoordeeling van het bestuur, afhankelijk blijkt (1)."

Welnu, weten wij tot nu toe iets van dit alles, of is het geheel nieuw? Wat weten op dit oogenblik de kerkelijke en partikuliere liefdadigheid van de hier herdachte voorschriften? Niets, volstrekt niets! De regering zie slechts om zich heen en konkludeere dan zelve, of zij, in de boven aangehaalde voorschriften, het bestaande slechts regelt, dan of zij eene nieuwe orde van zaken in het leven roept! En dan zwijgen wij nog van zoo vele andere bepalingen van het wetsontwerp. Van die, bijv. waarbij de armen in den regel armlastig worden gemaakt bij de verschillende godsdienstige liefdadigheidsinstellingen, zoodat aan haar, wel niet uitdrukkelijk, maar toch *implicite*, de verpligting wordt opgelegd om alle armen van hare godsdienstige gezindheid te verzorgen. Is dat nieuw of niet? Dan zwijgen wij daarenboven nog van wat de wetsvoordragt bepaalt betreffende de opheffing — want daar is het toch om te doen — van al de kerkelijke en partikuliere liefdadigheidsinstellingen in een zeker geval, dat alle dagen kan voorkomen. Is ook dat nieuw of niet? Daarop komen wij echter terug. Genoeg dat er in de gegevene omstandigheden niets van dat alles bekend is, zoodat de regering, wil zij slechts het bestaande regelen, zich daarvan behoort te onthouden. Doch zij wil immers wel wat meer!

Eene tweede aanmerking tegen de memorie van toelichting, morgen.

De jongste aflevering van den [illegible] [illegible] die wij meenen onder de oogen onzer lezers te moeten brengen. Om de uitgebreidheid van het stuk, zullen wij 't in twee gedeelten moeten splitsen, waartoe het dan ook gelegenheid biedt. In 't eerste gedeelte toont het aan hoe de godsdienstige quæstie tot behoud der maatschappij de voornaamste geworden is in de schatting zelfs van vele Mogendheden. In het tweede bespreekt hij de vraag, of

(1) En blijkens het duidelijk en krachtig uitgesproken oordeel van schier alle bevoegden in den lande. De regering had, dunkt ons, den eerbied voor de parlementaire vormen niet zóó ver behoeven te drijven, van den schijn aan te nemen van allesvte ignoreeren wat buiten den kring der wetgeving gesproken is! Dit is 't voorbijgaan.

(1) Art. 47 der *prolegomena* tot die Konstitutie luidt aldus: „De Maatschappij, bedoelende in alles de welvaart van alle haare Leden, verschaft arbeid aan Nijveren; onderstand aan den Onvermogenden." Art. 48 zegt als volgt: „Het vertegenwoordigend Lichaam regelt, binnen *zes* maanden, na deszelfs *eerste* zitting, bij eene uitdrukkelijke Wet, het Armen-bestuur over de geheele Republiek."

(1) „Art. 53. De behoeftigen die, door het bestuur waarbij zij armlastig zijn, worden geoordeeld in de termen te verkeeren om te worden ondersteund, worden door dat bestuur onderscheiden in dezulke die wel en die niet of niet genoegzaam kunnen arbeiden.

„Aan de eersten wordt, zooveel plaatselijke omstandigheden en middelen gedoogen, in de eerste plaats de gelegenheid verstrekt tot arbeid tegen loon, hetzij in of buiten werkhuizen, ter plaatse der armlastigheid of elders gevestigd, en nimmer bedeeling, dan voor zooveel en zoolang de overtuiging bestaat dat zij geen arbeid kunnen erlangen."

Derhalve, zooveel plaatselijke omstandigheden en middelen gedoogen, *verpligting tot werkverschaffing!*

en in hoe verre er gevaar is voor een godsdienst-oorlog, die in vele protestantsche schriften zoo dreigend wordt voorspeld.

Wij laten van daag het eerste deel volgen, en geven morgen het tweede. Zie hier hoe de ver en diep ziende auteur aanvangt:

»De Vorsten zijn en blijven historische personen, wier verhouding, wier magt of onmagt, wier openbare of regeringsdaden den algemeenen toestand kenmerken, en naar evenredigheid de wending te kennen geven, die de geschiedenis nemen zal. Naar deze stelling, aan welker waarheid niet te twijfelen valt, waardere men de sinds eenigen tijd plaats hebbende feiten, en men zal ons het gevolg niet betwisten, 'twelk wij er uit trekken: het verblijdend gevolg, dat, *langs welke wegen ook*, de godsdienst eene groote zegepraal, en de revolutie haar einde te gemoet gaat. Vele vorsten, en daaronder de magtigste van Europa, hebben zich eindelijk herinnerd, dat het kruis daarom op hunne kroonen staat, omdat de wereld er door verlost is en bestierd wordt, hebben aan de godsdienst eene hulde gebragt, waarbij ze, al zij het niet met woorden, hare opperste magt erkenden, hebben in de geschiedenis, welke zij noodwendig vertegenwoordigen, eene hoogere wet, een onsterfelijk doel doen aanschouwen, en daardoor reeds tot de vervulling daarvan bijgedragen. »Ik en mijn huis, wij willen den Heer dienen!" sprak de koning van Pruissen, en, moge niet gelijke kracht van daden op deze woorden gevolgd zijn, hem komt de eer toe, zoo het eerst van de hoogte des troons te hebben gesproken. De jeugdige naneef der Habsburgen heeft bij niet minder verheven betuigingen daden en handelingen gevoegd, waarin de geheimzinnige luister van Duitschland's oude keizerskroon zich hernieuwde, en het is zeer merkwaardig te heeten, dat nog dezer dagen zijn gezant het voorzitterschap van den Duitschen bond aanvaardde met eene rede, waarin hij *de vroegere eenheid des rijks, die door de hervorming verbroken werd, grootelijks verhief, en den tegenwoordigen bond voorstelde als een behulp 'twelk slechts een beperkt nut had.*

»Ook in andere landen begroeten wij dezelfde verblijdende verschijnselen. Welk Katholiek herinnert zich niet met dankbaarheid het gedrag des Konings van Napels, die in den vlugtenden Pius Christus' Stedehouder eerbiedigde? en wie wenscht hem niet de voortduring toe van den zegen, waarin hij zoo zigtbaar het loon zijner daden ontvangt? Ook Spanje wil weder het katholieke Spanje zijn. Eindelijk biedt Lodewijk Napoleon het veelbeteekenend schouwspel aan, dat hij die de revolutie, dat is de onverzoenlijke vijandin der godsdienst, belooft te zullen regelen en vestigen, niet slechts het altaar, waar het was omgeworpen, weder oprigt, maar er voor gaat knielen en bidden. Wie dat dubbelzinnig noemt, zegt eene klare waarheid, maar hij zegt niets dat met onze bewering in strijd is. Men moge aan den brief van Edgar Ney herinneren, of op de onvergenoegdheid der Katholieken in Sardinie, in Zwitserland, in Belgie en de Rijnprovincien wijzen en 's Keizers gedrag er, als staatkundig, door willen verklaren; wij hebben dat geenzins te onderzoeken; wij treden niet in de beoordeeling van de persoonlijke bedoelingen der vorsten, om daar de deugdwaarde van af te wegen; genoeg voor ons is het openbaar, het ontegensprekelijk feit, dat zij, en onder hen ook Napoleon, de godsdienst huldigen als eene magt, waardoor en waarvoor zij regeren. Daarmede is eene omwenteling ten goede gekonstateerd, die zeker niet is voltrokken, maar zich voltrekken zal. De revolutie zelve biedt er, bij hare opkomst, een tegenbeeld van aan, dat onze verwachtingen bevestigt. Toen in de vorige eeuw Frederik van Pruissen, dien men den Groote noemt, in gezelschap van Voltaire, en om strijd met dezen, God ne godsdienst bespottede, toen Jozef II zich door inblazing van Jansenisten en valsche sentimentaliteiten ter onderdrukking der Kerk verleiden liet, en niet alleen zijn voorbeeld door den Groothertog van Toskane gevolgd werd, maar de Bourbons, de Koningen van Spanje en Napels de ongodsdienstigheid ten troon voerden, en tot de alleenheerscheresse van Rusland, Catharina II revolutionaire beginselen dacht in te voeren, en met de zoogenaamde filosofen briefwisseling onderhield — was toen dat gedrag der vorsten niet het wisse teeken 'twelk de omverwerping der orde voorspelde? Of is die omverwerping niet gevolgd? niet, met uitzondering der Kerk, de geschiedenis overal geweldig afgebroken? Met zoo veel te meer grond voorzien wij thans eene herstelling daar de vorsten, niet als toen het eerste voorbeeld, maar men zou kunnen zeggen het laatste gegeven hebben, en de godsdienstige beweging niet voorafgegaan, maar gevolgd zijn. De steeds klimmende vloed heeft de bergtoppen bereikt. Wie thans nog theorien à priori maakt, wie nog ongodsdienstigheid wil in staat, in wetenschap of kunst, hij geraakt ten achter, en de tijd is wel te voorzien, waarin degeen, die nu nog een groot filosoof heet, zal gelijk staan met eenen alchimist, of eenen goddeloozen toovenaar, slechts verschrikkelijk op het theater."

Een der korrespondenten van *l'Indépendance Belge* maakte onlangs melding van de moeijelijkheden, die door de renegaten, als officieren in dienst van het Turksche leger, werden veroorzaakt ten aanzien van het konflikt tusschen Turkije en Oostenrijk. Het blijkt dat die moeijelijkheden in der daad bestaan en dat de gevaren, die den toestand van het Oosten bedreigen, zijn toe te schrijven, aan een van de voornaamste dezer lieden.

Omer-Pacha, gouverneur van Bosnie en opperbevelhebber van het Turksche leger tegen de Montenegrijnen, is een oud Kroaten-officier. Hij bezit al de slechte hartstogten en woedende verbittering der renegaten. Niemand der Turksche opperhoofden heeft sedert lang den Christenen meer kwaad berokkend dan hij. Hij onderdrukt zijne oude geloofsgenooten in Bosnie, op eene zoo wreede wijze, dat geheele christenhuisgezinnen ieder dag deze landstreken verlaten. De emigratie der Christenen is, in Bosnie, nog nimmer zoo groot geweest.

Deze vervolgingen tegen de Christenen hadden een zoo hevig karakter verkregen en waren zoo bekend, dat zij een *memorandum* van den Paus aan de groote christenmogendheden ten gevolge hebben gehad, om ze te verwittigen van dezen treurigen staat van zaken, en om ze te herinneren aan hunne pligten jegens de godsdienst en de menschheid. Deputatien uit onderscheidene provincien van Hongarije hebben insgelijks van haren kant den Keizer van Oostenrijk haar leedwezen over deze vervolgingen betuigd.

In zijne officieele onderhandeling met den Divan bij monde van graaf v. Leiningen heeft Oostenrijk verlangd, dat er aan de Christenen van Bosnie en der andere provincien, onderworpen aan de heerschappij of de regtspraak van Turkije, waarborgen zouden gegeven worden voor de vrije en rustige uitoefening hunner godsdienst.

Als een staaltje hoe voorzigtig men moet zijn om geen onvoorwaardelijk geloof te hechten aan 'tgeen door den korrespondent van het *Journal des Débats* uit Rome gemeld wordt, kan het volgende dienen.

Men leest in dat blad onder dagteekening van Rome, 14 Februarij:

»De vermaarde schrijver van *le Ver Rongeur*, de eerw. Gaume, was sedert veertien dagen te Rome aangekomen. Den 12 zijn Mgr. de Salisnes, Bisschop van Amiens, de heer Louis Veuillot en onderscheidene geestelijken uit het bisdom van Reims (lees: Amiens) insgelijks daar aangekomen. Men verhaalde te Rome dat zij de quæstie der klassieken, en eenige andere gelijksoortige quæstien aan den H. Stoel kwamen onderwerpen, opdat daarover *ex cathedra* uitspraak zou worden gedaan. Het is meer dan waarschijnlijk, schrijft onze korrespondent, dat er geenerlei uitspraak zal plaats hebben, en men kan ook wel verzekerd zijn, dat de H. Stoel zeer weinig voldaan zal wezen over die nieuwe belemmering, welke al te ijverige vrienden hem berokkenen.

»Armand Bertin."

Wij begrijpen niet, zegt de *Univers*, hoe het *Journal des Débats* zulke bespottelijke geruchten kan opnemen. 't Is algemeen bekend dat Mgr. de Bisschop van Amiens zich naar Rome heeft begeven: 1°. om den pligt te vervullen, waaraan Mgr. de Aartsbisschop van Sens in zijn Vaste-brief herinnert in dezer voege: »Op zekere bepaalde tijdstippen, moeten uwe Bisschoppen, wanneer zij niet wettig verhinderd zijn, in persoon aan het Hoofd der Algemeene Kerk verslag gaan geven van het bestuur hunner diocesen;" 2°. als afgevaardigde van het jongste te Amiens gehouden koncilie der kerkelijke provincie van Reims, om, overeenkomstig de wetten der Kerk, de handelingen van dit koncilie, aan het onderzoek en aan de goedkeuring van den H. Stoel te onderwerpen. 't Is eene beleediging jegens de Bisschoppen van Frankrijk te veronderstellen dat zij naar Rome gaan om aan het Hoofd der Kerk belemmerende questien te stellen, en men moet zich al een zeer zonderling denkbeeld vormen van de questie der klassieken om zich te verbeelden dat een Bisschop van den Paus kan verlangen haar tot het onderwerp eener beslissing *ex cathedrâ* te maken.

Wat den heer L. Veuillot betreft, — dien het *Journal des Débats* in dat alles mengt, onder voorwendsel dat hij de reis naar Rome heeft gedaan in gezelschap van eenen Kerkvoogd, die hem met zijne vriendschap vereert, — toen hij vertrok, voorzag hij niet dat dringende verpligtingen zijn verblijf in de heilige stad zouden komen storen. Volgens de jongste berigten is de heer Veuillot aan Z. H. Pius IX voorgesteld geworden.

Het bij de Tweede Kamer ingekomen ontwerp van wet tot *regeling der ministerieële verantwoordelijkheid* heeft, met behoud der beginselen, verbeteringen aangebragt aan het voorstel, dat door den vorigen minister was ingediend, maar door de vertegenwoordiging niet afgehandeld. Wij kunnen niet beter doen, om het ontwerp in korte woorden te doen kennen, dan met de algemeene beschouwingen uit de Memorie van Toelichting hier te laten volgen. De Minister van Justitie zegt daar:

»De verantwoordelijkheid van de Hoofden der Ministeriele Departementen laat zich in drie hoofddeelen, ook naar het Nederlandsche staatsregt, splitsen.

»Het eerste deel, dat in zeker opzigt de twee andere beheerscht, *de staatkundige verantwoordelijkheid*, in beginsel bij de Grondwet aangenomen en verkondigd, is voor geene regeling of ontwikkeling door de wet vatbaar.

»Deze is steeds de meening der Regering geweest en is nog hare overtuiging.

»De Regering meent, op grond van de vroeger over dit onderwerp gewisselde denkbeelden, het er voor te mogen houden, dat ook bij de Tweede Kamer de meerderheid hetzelfde gevoelen aankleeft.

»De Regering, het bestaan dier *staatkundige* verantwoordelijkheid derhalve volledig erkennende, heeft ook bij het tegenwoordig wets-ontwerp geene regeling of ontwikkeling er van beproefd.

»De twee andere hoofddeelen der ministerieele verantwoordelijkheid zijn de *strafregtelijke* en *geldelijke* verantwoordelijkheid.

»Beide die deelen vindt men in deze wetsvoordragt behandeld.

»Ook de *geldelijke* verantwoordelijkheid bragt de Regering in deze voordragt, omdat zij het verkieslijk achtte de wettelijke regeling van het onderwerp, bij art. 73 der Grondwet geboden, in ééne en dezelfde wet zaam te vatten.

»De Regering ontkent intusschen niet dat de *geldelijke* verantwoordelijkheid ook in de alsnog daar te stellen comptabiliteits-wet hare plaats zoude kunnen vinden. De nog aanhangige overwegingen omtrent de comptabiliteits-wet zullen eene gereede aanleiding geven op dit punt een nader overleg tusschen de Regering en de Staten-Generaal te doen plaats hebben.

»Reeds twee malen werd van regeringswege eene wetsvoordragt tot regeling der ministeriele verantwoordelijkheid aan de Staten-Generaal ingediend, en op veelzijdige wijze en in het breede, dit onderwerp van wetgeving mondeling en schriftelijk behandeld.

»De Regering, voor de derde maal zoodanige wetsvoordragt doende, heeft het daarom min noodzakelijk geoordeeld in deze Memorie van Toelichting in eene uitgebreide ontwikkeling van beginselen of toelichting der artikelen te treden.

»Zij acht dit te minder noodig, omdat de in 1851 ingediende, en de tegenwoordige voordragt in de hoofdbeginselen overeenkomen.

»Met name is de Regering blijven volharden bij het stelsel, in 1851 aangenomen, dat in deze wet geene andere feiten moeten worden voorzien of strafbaar gesteld, dan die welke alleen door de Hoofden der Ministerieele Departementen en door niemand anders kunnen worden gepleegd, met uitsluiting van elk ander misdrijf, dat door den Minister in de uitoefening zijner funktien begaan kan worden, en in de gewone strafwetgeving zijne voorziening vinden moet.

»Deze Memorie staat derhalve meer bepaaldelijk stil bij die punten, ten aanzien waarvan de Regering gemeend heeft eenen anderen weg te moeten inslaan, dan tot dusverre gedaan was, hetzij zij hiertoe geleid werd door het den 14 Mei 1851 uitgebragt Verslag van de Commissie van Rapporteurs uit de Tweede Kamer, hetzij eigene overwegingen haar daartoe bragten.

»In den *considerans* van het wets-ontwerp heeft de Regering ook het artikel 53 der Grondwet gebragt.

»Datt artikel is de grondslag, de uitdrukking, als algemeen beginsel, der ministerieele verantwoordelijkheid naar het Nederlandsche staatsregt.

»Uit dat oogpunt beschouwd, ligt in dat art. 53 de *staatkundige* verantwoordelijkheid niet alleen, maar evenzeer en gelijkelijk de *strafregtelijke* en *geldelijke* opgesloten, en is het dus eigenaardig, bij eene regelingswet als deze, ook van dat artikel in den *considerans* melding te maken."

Men schrijft uit Rome dd. 19 Feb.

De Hoogw. Pater-Generaal der Jezuiten is zeer bedenkelijk ziek. Op den nacht van Zaturdag op Zondag (12-13 Febr.) heeft hij een aanval van zware *asthma* gekregen, welke 2 uur geduurd heeft, en waarbij hij geheel buiten kennis was, men gaf hem herhaalde aderlatingen.

De nacht daarop was minder ongunstig. Drie dagen lang bleef men hoop koesteren op zijn behoud. Den voorlaatsten nacht heeft Z. Hoogwaardigheid op nieuw een toeval gekregen en is aan eene zijde verlamd.

Heden luiden de berigten iets gunstiger; men heeft echter alle reden om voor zijn leven te vreezen."

Aan het Verslag van den minister over de openbare werken in 1850 — 1853 ontleenen wij nog de volgende opgave omtrent de ondernomen of voltooide wegen in Noord-Holland.

Straatweg door de Beemster met een zijtak tot de Rijp, ondernomen ten koste van het hoogheemraadschap van de Beemster, met subsidie van de Provincie, in 1850 voltooid en hebben gekost f 104,500.

Schulpwegen in den polder Barsingerhorn in verband met de wegen in de gemeenten Schagen, Wieringerwaard en Winkel, ter lengte van 7772 el, onderno-

men ten koste van den polder Barsingerhorn, met subsidie der Provincie van f. 3000, uitgevoerd in 1851—1852 en hebben gekost f. 16,200.

Straatweg langs de buurt de Gouwe, ter lengte van 1750 el, ondernomen ten koste van de polders Hoogwoud en Aartswoud, uitgevoerd in 1851—1852 en hebben gekost f. 7,275.

Straatweg van Schagen naar Barsingerhorn, ter lengte van 2384 el, ondernomen ten koste van den polder Schagen, met provinciaal subsidie van f. 2000, uitgevoerd in 1851—1852 en hebben gekost f. 10,876.

Schulpwegen in den Wieringerwaard, ter lengte van ruim 18,000 el, ondernomen ten koste van den polder, uitgevoerd in 1851—1852 en hebben gekost f. 29,107.

Overzetveer ter verbinding van de beide Zaanoevers, te Koog aan de Zaan, ten koste van eene partikuliere vereeniging, voltooid in 1852 en hebben gekost ongeveer f. 3,500.

Verlenging van straatwegen in de Beemster, ter lengte van ruim 13,000 el, ondernomen ten koste van den polder de Beemster, met bijdrage van de gemeente de Beemster ad f. 1000 jaarlijks tot het jaar 1875, is onder handen en heeft gekost f. 63,000.

Straat- en schulpweg van de Rijp door Graft tot den Noordeinder Meerweg in de gemeente Noord- en Zuidschermer, ter lengte van ruim 1800 el, ondernomen ten koste van de gemeenten Graft, de Rijp en Zuid- en Noordschermer, met eene bijdrage der Provincie ad f. 1000, nagenoeg voltooid en hebben gekost f. 70,68.

Straatweg tusschen Limmen en Uitgeest met een zijtak naar Assum, ondernomen ten koste van belanghebbenden, in 1850 voltooid en hebben gekost ongeveer f. 26,000.

Men verneemt, dat het verslag der Kommissie van Rapporteurs van de Tweede Kamer der Staten-Generaal over het ontwerp van reglement betrekkelijk het beleid der Regering in Ned. Indien, eerstdaags in gereedheid is.

Men verwacht dat de beraadslagingen over de ontwerpen der komptabiliteit-wetten, na Paaschen bij de Kamer een aanvang zullen nemen.

Naar men verneemt worden eerlang, in gevolge het bepaalde bij art. 293 der gemeentewet, bij de Staten-generaal verschillende wets-voordragten te gemoet gezien, betreffende het vereenigen van gemeenten, geen vijf-en-twintig kiezers voor den raad tellende. Zoo wij verder goed zijn onderrigt, dan worden, behalve voor de, in bovengenoemde termen der gemeente-wet vallende gemeenten ook nog spoedig een aantal andere wetten verwacht, tot vereeniging van kleine gemeenten, van welke, ofschoon meer dan vijf-en twintig kiezers tellende, het echter, volgens het gevoelen der betrokkene autoriteiten, voor wenschelijk wordt gehouden, dat zij met grootere naburige gemeenten worden vereenigd.

Z. M. de Koning, den landbouw wenschende te bevorderen, heeft daartoe, in het begin van 1851, eene missive doen rigten aan de maatschappijen, genootschappen enz., tot den landbouw in eenige betrekking staande. Zij hebben zich allen beijverd aan 's Konings verlangen te voldoen en in min of meer uitvoerige stukken de vragen beantwoord, die hun van den kant van HD. waren voorgesteld. Sommigen hebben daarin uitdrukkelijk te kennen gegeven, dat, wanneer het den Koning behagen mogt meerdere mededeelingen te ontvangen, omtrent deze of andere punten, zij steeds bereid waren die te geven, in zoo verre zij daartoe de noodige kennis en ondervinding bezaten. Bij de meesten straalt ditzelfde denkbeeld door.

Z. M. heeft den 30 November 1852 eene nadere missive tot die maatschappijen en genootschappen doen rigten.

Z. M. heeft [illegible] Boneval Faure, en tot direkteur der registratie en [illegible] de heer J. Stam. 3e. aan den referendaris den heer J. H. de Kokelaer Bouwens, belast met de administratie van 's Rijks Uitgaven, en aan den referendaris den heer M. Vestieu, belast met de administratie der Generale Thesaurie, respektivelijk verleend de personeele titel van administrateur van 's Rijks Uitgaven en der Generale Thesaurie; zulks onder genot hunner tegenwoordige jaarwedden, en als eene erkenning van hunne meer dan 40jarige en getrouwe diensten. 4e. benoemd tot ontvanger der dir. bel. te Schiedam, den heer Jhr. J. J. Boreel de Mauregnault en 5e. den heer G. van Westerloo erkend als konsul van Brazilie te Amsterdam.

De Minister van Kolonien heeft ter kennis van belanghebbende ouders of voogden gebragt, dat krachtens het koninklijk besluit, van den 26 November 1845, n° 63, met den 1 Sept. dezes jaars twee jongelingen zullen worden bestemd, om volgens een daaromtrent vastgesteld reglement, onder het opperteezigt van den heer G. J. Mulder, hoogleeraar in de fakulteit der wis- en natuurkunde aan 's Rijks hoogeschool te Utrecht, te worden opgeleid tot apothekers bij het leger in Oost-Indie, en dat, wanneer zij hunne zonen of pupillen daarvoor verlangen in aanmerking te brengen, dezen op Woensdag, den 1 Junij e. k., des morgens ten 10 ure, in het scheikundig laboratorium der genoemde hoogeschool zullen worden toegelaten tot het afleggen van een vergelijkend exa-men. De verzoeken tot deze toelating zullen, op zegelgeschreven en postvrij, voor den eersten Mei e. k., bij het ministerie van Kolonien moeten zijn ontvangen, en daarbij onderscheidene stukken worden overgelegd, vermeld in de *Staats-Courant* van 1 dezer.

Op Ultimo Feb. waren van de Nederlandsche bank in omloop bankbilletten, ten bedrage van *f* 73,482,000; bedroeg de munt en het munt-materiaal eene waarde van *f* 100,936,425,23, en beliepen de saldo's der rekening-courant *f* 26,197,913,46.

Men schrijft uit Apeldoorn, 28 Febr. Er is hier in de omstreken eene zoo groote massa sneeuw gevallen, dat men met de sneeuwploeg, met acht paarden bespannen, vruchteloos getracht heeft voor de rijtuigen een weg te banen. De post kon derhalve niet aankomen, dan nadat 94 werklieden den weg van Hoevelaken herwaarts, bruikbaar hadden gemaakt.

Volgens een brief uit onderscheidene gedeelten der provincie Overijssel, is daar in zeer langen tijd zoo veel sneeuw niet gevallen als in de afgeloopene week. Gelukkig vernemen wij vooralsnog van geene ongelukken van ernstigen aard. Alleen is Vrijdag avond de diligence die van Holland komende, aan het groote veer de brug over de Willemsvaart was gepasseerd, bij het inrijden der laan omgevallen, zonder dat daarbij echter ongelukken voorvielen.

Men schrijft uit Harlingen, dd. 26 Febr.:

Heden morgen begaven zich bijna tachtig landverhuizers uit onze stad en omliggende plaatsen, aan boord van het nieuwe ijzeren stoomschip *City of Norwich*, dat hier gisteren voor het eerst was binnengekomen. Eene talrijke menigte betrekkingen en nieuwsgierigen waren daarbij aanwezig. Ruim de helft dezer vertrekkenden gaan, onder geleide van den heer O. Bonnema van Kimswerd, aan den Mississippi eene nieuwe kolonie stichten; zij zijn voornemens, de reis over Liverpool en Philadelphia te nemen. Ten negen ure vertrokken zij uit onze haven. Kort daarna kwamen nog eenigen hier aan, die de reis mede zouden doen. Deze hebben met eene schuit gepoogd, hen in te halen; doch geweldige wind en sneeuwjagt hebben hen genoodzaakt, in onze haven terug te keeren.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 28 Febr. Het Wetgevend Ligchaam heeft heden eene zitting gehouden, welke hoofdzakelijk is besteed aan de bekende quæstie van den heer Bouhier de l'Ecluse, die bij zijn gevoelen blijft om den eed noch af te leggen, noch te weigeren. Heden is echter de termijn, waarin hij eene beslissing moest nemen, verstreken, en is alzoo zijn lidmaatschap vervallen.

Ook de heer de Merode heeft vrijwillig zijn ontslag genomen als lid van het Wetgevend Ligchaam.

— Men verzekert dat gisteren na den afloop der Mis op de Tuilerien, de Keizer zijne bevreemding heeft te kennen gegeven, niet één lid van het Wetgevend Ligchaam in de kapel te hebben gezien. Een der aanwezigen deed den Keizer opmerken, dat zij welligt niet waren verwittigd geworden, en daarop heeft Napoleon bevolen, dat voortaan aan de Afgevaardigden hiervan zal worden kennis gegeven, en dat men aan den Senaat en het Wetgevend Ligchaam zal doen weten, dat niet alleen de senatoren en de afgevaardigden, maar ook hunne dames op Zondag in de kapel zullen worden ontvangen.

— De Keizer is ontevreden, dat de dotatien, welke hij aan verscheidene leden van den Senaat geschonken heeft, deze hooge dignitarissen, meer tot zuinigheid hebben gestemd dan tot het doen van uitgaven, die den handel [illegible] respondenten bevinden zich nog [illegible] Coetlogon en Virmalter in hechtenis. Men verzekert dat zij naar St. Pélagie zullen overgebragt worden.

— De maarschalk Nervaez, die hier dezer dagen gearriveerd is, heeft zich op de weigering van het ministerie om hem in den Senaat zitting te laten nemen, regtstreeks tot den Senaat zelven gewend. Men voorziet daaruit eene hevige oppositie tegen de regering.

— De instruktie in de zaak van den gevangen genomen postmeester van Niort, wordt doorgezet. Hij wordt beschuldigd van verduistering van brieven en papieren van waarde. Ook is men er reeds in geslaagd om uit een der sekreten van het postkantoor stukjes bankpapier op te halen, terwijl men in den kelder flesschen heeft opgegraven, waarin zich bankpapier bevond.

MADRID, 23 Feb. Volgens de *Nacion* zal het ministerie-Roncali zich er bij bepalen, om drie wetsontwerpen aan de Cortes aan te bieden, als: 1° over de organisatie van den Senaat, 2° over de uitoefening van het kiesregt en 3° over een nieuw reglement van orde voor de Kamer van Afgevaardigden.

ENGELAND.

LONDEN, 1 Maart. De groote mogendheden (Pruissen er buiten gesloten) hebben onlangs bij het Engelsche kabinet aangedrongen, op de verwijdering der staatkundige vluchtelingen. De regering heeft thans te kennen gegeven, dat ze ongezind is, om aan deze eischen te voldoen. Volgens de *Times* zouden gezegde Mogendheden met de terugroeping hunner gezanten hebben gedreigd.

— Lord Cowley, de Fransche gezant te Parijs, die onlangs herwaarts terugkeerde, heeft, zegt men, volmagt tot het sluiten van een handelstraktaat tusschen Engeland en Frankrijk.

— Volgens de *Sun* zal binnen kort tusschen Engeland en de Vereenigde Staten een verdrag worden gesloten wegens het kopijregt.

— Van af den 1 Mei zullen door het bestuur der brievenposterij ook boeken naar Indie verzonden worden; de vracht is voor een boek van ½ pond zwaar of minder 6 d., van een pond 1 sh., van twee ponden 2 sh., en van drie ponden 3 sh.; geen boeken van meer zwaarte dan drie ponden zullen ter verzending aangenomen worden.

— Men schrijft uit New-York dat het nieuwe ministerie is zamengesteld uit de heeren: Cashing, voor Buitenl. Zaken; Davies, voor het departement van Oorlog; Stockton, voor dat van Marine; Dobben, voor Binnenl. Zaken; Hogg, voor Financien en Maccleland voor het postwezen.

— Men schrijft van de Kaap de Goede Hoop, dat gen. Cathart, aan het hoofd van 2000 man, tegen de Kaffers aan de Oranje-rivier slag geleverd, en hun opperhoofd Moshesh tot onderwerping heeft gebragt.

— Per Overlandpost wordt berigt, dat de provincie Pegu op nieuw bezet is door eene aanzienlijke magt der Burmezen.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 1 Maart. De *A. A. Z.* berigt uit Pesth dat het gerucht zich bevestigt, dat een der medepligtigen van den vorstenmoordenaar Libeny aldaar gearresteerd was. Deze schurk had het op het leven van den aartshertog Albert gemunt.

— Op dit oogenblik bevinden zich in Zwitserland 71,571 vreemdelingen, waaronder 15512 Franschen, 8655 Oostenrijkers, 14,319 Sardiniers, 13,547 Badensers en 8,336 Wurtembergers.

— De Koning van Zweden heeft het plan goedgekeurd, om een elektro-magnetischen telegraaf aan te leggen van de hoofdstad over Upsala, Westeraes, Oerebro, Linköping en Wenersborg naar Gothenburg en van daar naar Helsingborg, van waar hij met de Deensche telegraaphlijn, tot Altona in verband zal worden gebragt. Van Wenersborg zal deze lijn mede in verband komen met de ontworpen Noorweegsche lijn.

— De Zweedsche Academie der Wetenschappen heeft eene inschrijving geopend voor de oprigting van een monument ter gedachtenis van den beroemden Berzelius. De bijdragen zijn reeds tot eene som van ruim 24,000 rijksbankdaaldors gestegen.

WEENEN, 28 Febr. Men schrijft uit Triest, dat Omer-Pacha van de Turksche regering bevel heeft ontvangen om de vijandelijkheden te doen ophouden. De Oostenrijksche troepen, die in beweging waren naar de grenzen, hebben insgelijks bevel bekomen om hun march te staken.

— Heden morgen heeft de exekutie van den moordenaar Libeny plaats gehad. Hij moet gestorven zijn met berouw over zijne misdaad. Uit het vonnis blijkt, dat hoewel er geen komplot bestaan heeft, om den [illegible] te vermoorden, de schuldige [illegible] dene personen [illegible] onder hun [illegible] van Kossuth bevinden.

— Men verneemt dat er met betrekking tot het geschil tusschen Zwitserland en Oostenrijk, ter zake van Tessino, eene minnelijke schikking op handen is. De gedane koncessiën en de genomen besluiten, zoo door het eedgenootschappelijk bewind als door de regering van Tessino zelve, moeten maarschalk Radetzky hebben bevredigd (?).

ITALIE.

Men schrijft uit Rome, dd. 20 Februarij:

»Heden heeft Mgr. de Bisschop van Amiens in de Kerk van Saint-Louis-des-Français, waar gewoonlijk de staf van het leger zich heen begeeft, de H. Mis opgedragen. Na de heilige offerande heeft de waardige prelaat een toespraak gehouden die met aandacht en belangstelling is aangehoord. Mgr. van Salinis had tot tekst genomen het Evangelie van den dag, waarin de gewijde schrijver verhaalt van de verheerlijking op den berg Thabor. In weinige woorden wist de spreker een prachtig schilderij op te hangen van de groote en geheimnisvolle bestemming van Rome, 't welk als een ander Thabor is, rond-

om welke het menschelijk oog eenige stralen der eeuwige glorie ziet uitschitteren. Zie hier een onvolledig verslag van deze schoone rede.

»Dáár, even als op den heiligen berg, is een stem vernomen uit de wolken, die zonder ophouden zegt: »*deze is mijn beminde zoon; hoort hem.*" De redenaar heeft vooral krachtig doen uitkomen het onderscheid dat er is tusschen de heerschappij der Caesars en die van de Stedehouders van Jezus Christus. Naar 's menschen opvatting was die der eersten het sterkste, en echter zij ligt neder overwonnen door die der laatsten, welke naar menschelijke berekening het zwakste was. Hij toonde aan hoe de zwakheid altijd is besprongen, maar ook altijd heeft overwonnen, en hoe ze haar gebied heeft uitgestrekt niet slechts over heel die wereld bekend bij de Romeinen, maar nog daarenboven over zoo vele gewesten, welke de Romeinen nimmer gekend hebben; wijzende op het wondervolle dezer overwinningen, gewrocht ondanks den tegenstand aller stoffelijke krachten, heeft de spreker bovenal in het licht gesteld een wonder 't welk vooral hier meer dan ergens elders tastbaar is, en thans luider spreekt dan ooit, namelijk de goddelijke bijstand verleend aan den Stedehouder van Jezus Christus. »*Deze is mijn geliefde Zoon; hoort Hem.*"

»De woorden van Mgr. van Salinis verkregen eene hoogere uitdrukking, toen hij als Bisschop met de pelgrimstaf, en als gehoorzame zoon van den Heiligen Stoel, zich gelukwenschte van de tolk te mogen zijn, om zoo groote waarheden te verkondigen aan de moedige krijgshelden dier natie, welke God had geroepen om den Heiligen Stoel te beschermen. De groote christelijke herinneringen van Frankrijk moesten tegenwoordig zijn voor aller geest in deze kerk door Frankrijk gesticht ter eere van den heiligen held der kruistogten, in de schaduw van het Kapitool en van het Vatikaan. De ontroerde stem van den redenaar drong diep in aller harten, en deed ze al de schoonheid en al de kracht gevoelen dier overeenstemming van den christelijken geest met den militairen geest, waaraan wij de schoonste bladen onzer historie verschuldigd zijn, en die in deze oogenblikken weder opgewekt schijnt om voor anderen van den afgrond zelven waarin we dreigden neer te storten, de schoonste en schitterendste toekomst te openen. Twee dingen, dus sprak Mgr. van Salinis ten besluite, zijn den priester en den soldaat gemeen: de tucht en de geest van opoffering. Het is daarom dat die twee betrekkingen, oppervlakkig met elkander in strijd, in de groote gevaren elkander naderen, en de handen ineen slaan om de maatschappij te redden. Dat wij dan in onze gemeenschappelijke pogingen vereenigd, niet gescheiden zijn in het verblijf der eeuwige belooning! Ik wensch u al den roem toe welken de wereld voor groote verdiensten heeft weggelegd; indien de gelegenheid zich aanbiedt om hem te verkrijgen, uwe dapperheid zal hem weten te verdienen! Maar, mijne heeren, duidt het mij niet euvel, dat een bisschop, uw landgenoot, u iets hoogers toewenscht en u uitnoodigt, hier, in de eeuwige stad, om de onderwijzingen te volgen van dien vreedzamen Held, die de wereld heeft overwonnen, en onder wiens banier ge zult zegepralen over den dood."

BELGIE.

BRUSSEL, 1 Maart. De Kamer heeft met 69 tegen 8 stemmen geweigerd het voorstel van den heer Perceval, strekkende om de 161 vreemde officieren in het Belgisch leger op retraite te stellen, in beraadslaging te nemen.

— Zaturdag had een landman eenige meubelen gekocht en bond die met touwen vast om ze te vervoeren, toen hij plotseling over eene hevige maagpijn klaagde, en aanstonds dood ter aarde stortte.

STADSNIEUWS.

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 2 Maart.

BEVALLEN (28 Febr.): C. Stadnitski, geb. van Swinden, Z.

OVERLEDEN (25 Febr.): M. P. Mogin, 67 j. - A. C. Kley, 85 j. — (26 Febr.): A. H. Eyman, 66 j. - C. M. Reket, 1 j.

STAND DER THERMOMETER, SCH. FAHRt.

Woensdag, 2 Maart. 's Nachts laagste. 17 gr. 's morgens 8 u. 21 gr., 's middags 12 u. 24 gr., na middag 4 u. 25 gr.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 2 Maart.

GRAANMARKT.

Tarwe zonder handel.

Rogge tot vorige prijzen aan konsumptie verkocht: 118 ℞ n. Archangel *f* 180, 115 ℞ o. Gedroogde *f* 173.

Garst prijshoudend; 111 ℞ n. Deensche *f* 172.

Haver zonder handel.

Boekweit onveranderd: 120 ℞ Holsteins. *f* 215.

Op 9 tonnen Olie dadelijk 58½; in April ek. 58; Oct. 59 £. *Lijnzaad* een doen.... 10/11 ℞ Archangel *f* 295. *Raapolie* op 5/w. *f* 35; Vliegend *f* 34; 1° Mei ek. *f* 33¾; Sept. *f* 34⅛; Oct. 34¼; Nov. *f* 34⅛; Dec. *f* 34½. *Lijnolie* op 6/w. *f* 30½; Vliegend *f* 29½; 1°. Maart ek. *f* 29½. *Hennepolie* op /w. *f* 39; Vliegend *f* 38.

SCHIEDAM, 1 Maart. Gerst. Verkocht: 127/2 ℞ Nassaudietsche *f* 166 3/m. — Moutwijn *f* 15,00; Jenever *f* 18,50; Amst. Proef *f* 19,75, per Ned. vat zonder fust zonder de belasting.

ANTWERPEN, 1 Maart. *Koffij.* In Dom. ging wederom veel om, daarin zijn gedaan 600 b. benevens 700 b. Brazil en eenige partijtjes Bat.

Granen stil. — *Rijst.* Er zijn gedaan 1000 z. Arracan *uncleaned* en 1200 z. gepelde.

Geraffineerde Suiker. Er zijn gedaan 275,000 k.

LONDEN, 28 Febr. *Ruwe Suiker.* Eenige ladingen zijn zeilende verkocht tot onbekenden prijs; de markt is ferm.

Geraffineerd. Er is neiging tot rijzing.

Koffij. Plantage Ceylan veel gevraagd en men bedingt volle prijzen; kleurig meer gezocht. De beurs sloot met sterke vraag en zeer ferm tot 48 s. a 48 s. 6 d. voor goed ord. Native Ceylan. De omzet bedraagt 6000 b.

Talk. Fijn geel kaarsen is 44 s. 3 d. a 44 s. 6 d. te koop.

Granen. De markt wordt ferm; de niet aanzienlijke voorraad was spoedig tot de hoogste prijzen der vorige week opgeruimd. Men verwacht sterken aanvoer van vreemde.

LIVERPOOL, 28 Febr. *Katoen.* Er zijn gedaan 5000 b. tot onveranderde prijzen.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

		1 MAART 4½ u. + gebl.	1 MAART 4½ u.		gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		65⅛	65¼	a 65 9/16	65½
Dito Dito	3	77⅜	77 1/16		
Dito Dito	4	96⅞	96 9/16	96⅞	96 9/16
O. I. Leening 1844	4	96⅜			
Amortis. Syndic.	3½	95⅜			
Handel-Maatschappij	4½				
Aand. Rijn-Spoorweg.					
Aand. Holl. S. M.					
Obligatien					
BELGIE, Obligatien 1844					
Cert. bij de Belg. Bank.	2½				
Dito bij Rotsch. en Volksv		52¼	52⅛	52 15/16	
FRANKRIJK, Obligatien	3				
SPANJE Nieuwe	1	23½	23¾	24⅛	24⅛
Dito	3				
Dito Binnenl. à 6/m.		42¾	43 1/16	43 3/16	43 1/16
Coup. Bewijzen.		7⅛	6⅞	7¼	
Amortisable Schuld		5 13/16	5⅞	5 13/16	
PORTUGAL te Londen	5	40¼	40 7/16	40 7/16	40 7/16
Dito Dito	4	38½	38⅛		
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	108⅛	108½		
Dito dito 1828 en 1829					
Cert. bij d°. 1831 en 1833		97¼			
Dito	4½				
Dito bij *Hope*	4	92⅛	91⅞		
Dito bij *Stieglitz en C°.*		92½	92⅛		
Dito bij id. 5de Serie	4				
Cert. te Hamburg	5				
Inschrijving in Assignat.	6				
Cert. van dito					
POLEN, Certifikaten	4	87¼	87¼		
Dito Aand. à fl. 500					
Dito met Lot. » 300					
AMERIKA, Bank-Actiën		4 3/16			
PRUISSEN, Aand. met Lot. R. 50 *f*					
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	82	81 13/16	82	
Dito 1847	2½	42 1/16	42	42 1/16	
Dito 1851	2½	42⅛	41 15/16	42 5/16	
Dito 1849	5	92½	92⅛	92⅞	92⅞
Ween. Bank bij *Goll en C°.*					
Dito	4				
Letter B	5	92⅞	92½	92⅛	92⅛
Aand. met Loting fl. 500	*f*				
Nieuwe dito » 250					
NAPELS, Cert. *Lam. en Bouwer*	5 pCt.				
BRAZILIE te Londen 1824	5	100⅜			
Dito Leening 1843	5				
Dito £ 200					
PERU	5½	103½			
MEXICO Nieuwe	3	25⅛	25	25 3/16	25⅛
VENEZUELA à £ 100	3½	39			
GRENADA à £ 100	2	21½			
Dito Uitgestelde		11½	11¼	11⅛	
ECUADOR à £ 100		4¼			

Grieken 5 pCt. 5⅞, 6.

Hollandsche fondsen blijven nagenoeg als gisteren, Spaansche waren tot hooger prijzen zeer gezocht, en was de handel in alle derzelver soorten zeer levendig. Van de overige Buitenlandsche effecten valt niets bijzonders te vermelden.

Koers van het Geld. Beleening 2¼ pCt., Prolongatie 2½ pCt. Diskonto 2 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	£ 56 5/16		Livorno	2/m. *f*	38¾
„	zigt	56 11/16		Napels	„ „	81¼
Bordeaux	2/m. „	55⅞		Petersburg	„ „	1,87
„	½/m. „	56⅛		Weenen	6/w. „	32
Madrid	3/m. „	246		Augsburg	„ „	35⅛
Cadix	„ „	247		Frankfort	„ „	98¾
Seville	„ „	243		Hamburg	2/m. „	35⅛
Bilbao	„ „	244		„	zigt „	35 5/16
Lissabon	„ „	41½		Londen	2/m „	11,77½
Porto	„ „	41½		„	zigt „	11,85
Genua	2/m. „	46½		Rotterdam	„	¼

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

ANTWERPEN, 1 Maart. Belg. leen. 2½ pc. 56, 1840/1842 5 pc. 98¼; 1848, 98⅞; Spanje 1—3 pc. 23 3/16; Binnenl. 3 pc. 42⅞, Rom. Leening 1835 97; Oostenrijk Metalliek 5 pc. 85⅜.

PARIJS, 28 Febr. Fransche 3 pc. 80,20; id. 4½ pc. 105,90. Bank-Aktien 2800,—; Belg. 1840/42, 5 pc. —; 4½ pc. 99¾; 2½ pc. —; Napels 5 pc. —,—; Spanje 1—3 pc. 23½; Buitenl. 3 pc. —; Binnenl. 3 pc. 42⅞; Holl. 2½ pc. —; Piemont 5 pc. 97,—; Portugal 4 pc. —; Romeinen 5 pc. 98; Rusland 4½ pc. 102.

LONDEN, 28 Febr. Cons. kont. 99⅝ a 99¾; op tijd 99⅝ a 99¾; Braz. 102 a 103; 1829/39 102 a 103; Den. 3 pc. 84 a 85; 5 pc. 106 a 107; Ecuad. 5½ a 5¾; Gren. 21 a 21½; Uitgest. 11 a 11½; Mexiko Nieuwe 24¾ a 24½; Peru 4½ pc. 106 a 107; Uitgest. 63½ a 64½; Rusl. 1822 5 pc. 120 a 121; (N.) 4½ pc. 103½ a 104; Portugal 5 pc. — a —; 4 pc. 38 a 39; 3 pc. — a —; Spanje 1 pc. 23¾ a 23¼; 3 pc. 47¾ a 48¼; Coup. cert. 6½ a 6¾; Passive — a —; Holl. 2½ pc. 66 a 66½; id. 4 pc. 99 a 99½; Venez. 38 a 39; Uitg. 14 a 15.

SCHEEPSTIJDINGEN.

AMSTERDAM, 2 Maart. De schepen A. R. Falck, kapt. P. van Duivenboden, Louise Maria: kapt. D. Herderschee, Oceaan, kapt. G. J. Doekzen, alle drie van Batavia en Zuiderzee, kapt. K. de Jong, van Havana, alle herwaarts gedestineerd zijn heden morgen in Texel binnengekomen.

Kapt. K. Zwanenburg voerende het schip de Onderneming van Alicante herwaarts gedestineerd, te Gibraltar binnengeloopen, rapporteerd aanhoudend slecht weder en Westelijke winden doorgestaan te hebben en met circa 300 schepen onderscheidene malen voor de Straat te zijn geweest.

BINNENGEKOMEN:

HELVOET, 1 Maart. B. de Boer, Proteus, Batavia.

Voor de Katholieke Gemeente te Saxen-Gotha is bij de Redaktie ontvangen:

Van B.	*f* 25.00
» W.	» 1.00
Bedrag der vorige opgave	» 278.44½
Totaal	*f* 304.44½

Voor de Kerk te Christiania:

Van B.	*f* 25.00

ADVERTENTIEN.

(2679) Heden middag één ure overleed, na een langdurig en smartelijk lijden, vroegtijdig voorzien van de H. Sacramenten der stervenden, mijn dierbare Echtgenoot, de Heer L. VAN DEN BOGAARD, Rentmeester van het Hoogadelijk Huis *Wychen.*

WYCHEN, den 28 Februarij 1852. D. A. VAN DEN BOGAARD, geb. VAN GILSE.

(2676) Een paar SCHOENMAKERSKNECHTS, het MANS- en VROUWENWERK grondig verstaande, vast werk begeerende, adressere zich met *franco* brieven, onder letter X, bij den Boekhandelaar WAANDERS te Zwolle.

Men vraagt in Amsterdam, tegen Mei aanstaande tot HUISKNECHT, een fatsoenlijk, bedaard ongehuwd Persoon, van de Roomsch Catholijke Godsdienst, van middelbaren leeftijd, geschikt tot TAFELBEDIENING, HUISWERK en wat van het TUINIEREN verstaande. Iemand hiertoe genegen, van eerlijkheid, braaf en zedig gedrag, getuigenis kunnende overleggen, vervoege zich met *gefrankeerde* brieven en opgaaf van ouderdom onder letter A, bij den Boekh. C. L. VAN LANGENHUYSEN, Singel bij de Beulingsluis. (2677)

(2678) Tegen Mei, wordt gevraagd bij eenen Pastoor, in den omtrek van den Haag, eene KEUKENMEID, tevens geschikt voor huisselijk werk. Men adressere zich zoo spoedig mogelijk per *franco* brieven en bewijzen van goed gedrag en bekwaamheid onder letter P. R. bij de Gebr. VAN LANGENHUYSEN, Boekdrukkers te 's Hage.

Verkooping op Maandag 7 Maart 1853 en drie volgende middagen van eene kleine Verzameling BOEKWERKEN, over GODGELEERDHEID, KERKELIJKE HISTORIE, REGTSGELEERDHEID, LETTERKUNDE, GESCHIEDENIS, TAAL- en DICHTKUNDE, door en ten Huize van den Boekhandelaar J. W. VAN LEEUWEN te Leyden. De Catalogus is à 15 Cents te bekomen. (2669)

Beeldhouwerij en Kerkornamentmakerij TE HOOGMEER.

De ondergeteekende heeft de eer aan de Eerwaarde Heeren Pastoors en belanghebbenden kennis te geven, dat de Heeren PAULUS SUTORIUS & C°., Fabrikanten in KERKORNEMENTEN te Amsterdam, zich met de waarneming mijner zaken zullen belasten, als: het bezorgen van Teekeningen, opnemen van Bestellingen en het geven van Inlichtingen enz., spoedig zullen eenige Modelwerken door mij in Hun Eds. Magazijn ter bezigtiging worden geplaatst.

Alle werken die door mij geleverd worden en niet aan de verwachting beantwoorden, blijven voor mijne rekening.

(2671) J. BEUIJSSEN.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.